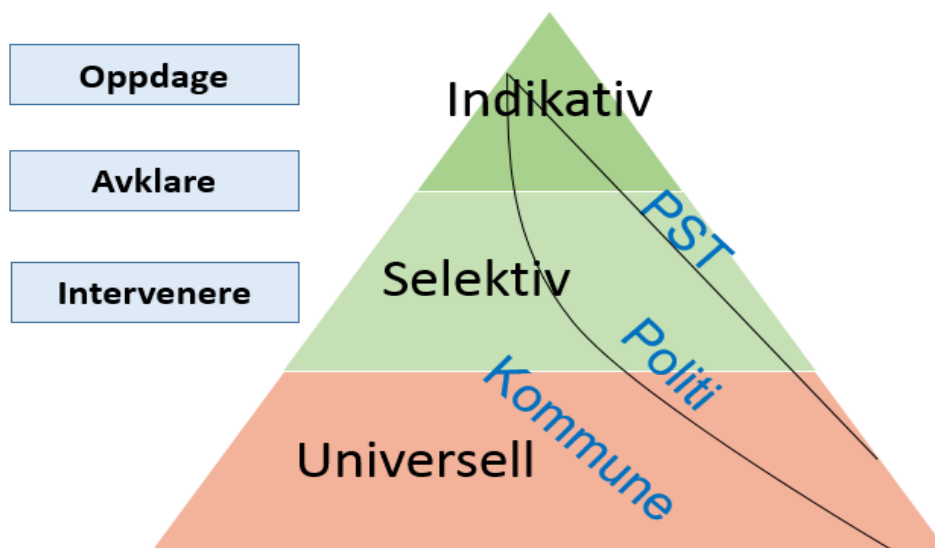

Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme SLT Indre Østfold 2018-2020

Ansvars- og rollefordeling mellom kommune, politi og PST etter ulike forebyggingsnivåer

Bakgrunn for handlingsplanen

10. juni 2014 la regjeringen frem den nye handlingsplanen for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, med ønske om en bred innsats for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Askim kommune var eneste kommune i Indre Østfold som fikk brev fra Statsminister Erna Solberg i forbindelse med dugnaden mot ekstremisme og fremmedkrigere, der kommunen ble invitert inn til forebyggingsverksteder i regi av NOVA/NIBR/KS. Dette resulterte blant annet i en avhandling om kommunenes rolle i forebygging av voldelig ekstremisme- hva er kommunenes rolle (HIOA/NIBR 2015-2016).

Denne studien viste at en lokal, kommunal modell for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme bør dekke følgende behov:

- Råd og veiledning til ansatte i førstelinjetjenesten og i sivilsamfunnet
- Forsterket oppfølging og koordinering i alvorlige saker
- Nye måter for kontakt og tillitsbygging med målgruppen
- Bedre kunnskap for å kunne sette inn målrettede tiltak overfor enkeltpersoner og miljøer
- Vurdering av eksisterende verktøykasse opp mot nye virkemidler og organisasjonsformer

SLT koordinatorene i Indre Østfold kommunene sendte i 2015 inn søknad til JBDL om midler til å prøve ut forebyggende tiltak, dialogbasert arbeid og kompetansehevende samlinger i arbeidet med forebygging av radikaliseringsprosess.

Indre Østfold kommunene, via SLT nettverket Indre Østfold fikk deretter tilsagn om midler til arbeid med problematikken og utprøving av aktuelle tiltak innenfor problematikken. Forankringen for hver kommune har foregått via kommunenes politiråd.

Det har vært arrangert kompetansehevende samlinger for hjelpetjenestene, kursing i digital veileder (utveier.no) hos RVTS, styrking og utvidelse av dialoggruppa «Trygg i Askim» med representanter fra nabokommuner, vært arrangert folkemøte og mindre dialogsamlinger med innbyggere. Møter med aktuelle virksomheter (Familiens hus og NAV) om hurtige tiltak/ekspressfilmsamarbeid har også vært arrangert. Det interkommunale kriseteamet har hatt temaet oppe til fagsamling der radikaliseringskontakt i politiet og SLT koordinator i Askim har foredratt om den digitale veilederen *utveier.no*.

**"DET HVILER ET ANSVAR PÅ HVER ENKELT AV OSS
I FOREBYGGINGEN AV RADIKALISERING OG
VOLDELIG EKSTREMISME"**
STATSMINISTER ERNA SOLBERG

Temaet forebygging av radikaliseringsprosess og ekstremisme blir nå behandlet i hvert enkelt politirådsmøte i alle Indre Østfold kommunene. I Askim er det også opprettet en liten ressursgruppe/kjernegruppe, bestående av SLT koordinator, skole LOS og radikaliseringskontakten hos Indre Østfold politistasjon. Gruppen kan ta imot bekymringsmeldinger og ta samtaler med utvalgte, for å avdekke behov for ytterligere tiltak. Gruppen skal også jobbe fram kompetansehevende samlinger for ansatte.

Regjeringen har også publisert en nasjonal veileder for forebygging av radikaliseringsprosess og voldelig ekstremisme. Handlingsplanen for Indre Østfold bygger på de sentrale deler av denne veilederen, i tillegg til føringer gitt i NIBR/HIOA rapporten om anbefalinger for forebygging i kommunene.

Planen vil kort beskrive aktuelle begreper, risikomarkører, omfang/problemområde, veier inn- og mulige veier ut av en radikaliseringsprosess, tiltaksplan og kontaktinformasjon til aktuelle.

Det anbefales at :

- ❖ Hvert politirådsmøte behandler handlingsplanen og benytter seg av tiltakene, utfra et lokalt behov
- ❖ Planens siste del (del II) blir skrevet ut/formidlet til ansatte på utførende nivå, førstelinjen
- ❖ Det blir vektlagt kontinuerlige kompetansehevende tiltak og, om mulig, årlig rullering av plan da det internasjonale terrorbildet blir rapportert å forandre seg hurtig

Deling av informasjon:

Er du offentlig ansatt, gjelder de samme lover vedrørende samarbeid, som i alle andre saker hvor flere samarbeidspartnere er involvert. Ved deling og lagring av informasjon må det tas hensyn til den enkelte tjenestes lovverk. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevante. En persons politiske og / eller religiøse oppfatning er å anse som en sensitiv personopplysning jf. Personopplysningsloven § 2. Et samarbeid bør bygge på anonymisering eller et samtykke. Det er viktig å understreke at plikten til å avverge alvorlige lovbrudd går foran lovgivningen om taushetsplikt (se: Avvergelsesplikten i straffeloven § 196).

Sentrale begreper:

Ekstremisme

Ekstremisme kan være relatert til høyreekstremisme, venstreekstremisme, ideologisk ekstremisme og religiøs ekstremisme.

Utfordringer knyttet til ekstremisme har de senere år blitt langt mer komplekse enn tidligere.

Internasjonale begivenheter og endringer har kommet nærmere gjennom samarbeid, handel, global migrasjon, inn- og utvandring. Internett og sosial medier kan umiddelbart gi store mengder informasjon om konflikter og begivenheter som på ulike måter kan berøre mennesker i Norge personlig, religiøst, etnisk, politisk eller økonomisk.

Radikal og Radikalisering

Det er viktig å skille mellom radikalisering og det å være radikal. Begrepet radikal brukes om det som er *omveltende* og *ytterliggående*. Radikale holdninger og handlinger kan gjøre seg gjeldende innenfor både politikk, religion, etikk, kunst og kultur og så videre.

Det er ikke ulovlig å være radikal. Ofte brukes begrepet med et positivt ladet fortegn. Store endringer i samfunnet har blitt oppnådd på grunn av at radikale personer har drevet frem en sak eller endring. Her kan nevnes for eksempel Mahatma Gandhi og Martin Luther King.

Radikalisering derimot viser til en prosess der en person eller gruppe i økende grad aksepterer bruk av vold som virkemiddel for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål, og hvor voldelig ekstremisme kan bli en følge.

Radikaliseringsprosess

Radikaliseringsprosesser kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe, og kan skje innen alle typer av livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retninger. Prosessen kan skje gradvis over lengre eller kortere tid, men også fremstå som en akutt endring hos en person.

Det er ikke et entydig svar på hva som skjer med en person i en radikaliseringsprosess. Det vi vet er mangel på sosial tilhørighet ofte har vesentlig betydning for prosessen. Noen sentrale faktorer kan være mangel på identitetsfølelse, endring av vennekrets og tilbaketrekking fra samfunnet. Å ha begått kriminelle handlinger eller personlige egenskaper som å være lett påvirkelig, er også viktige momenter.

Proessen karakteriseres gjerne ved utvikling av:

- et ensidig verdensbilde
- en oppfatning av å eie den objektive sannheten en oppfatning av at hensikten helliger midlene
- et fiendebilde med «vi-og-de andre»
- forestillinger som kan brukes for å rettferdiggjøre og berettige bruk av volden
- aksept for bruk av vold for å nå politiske målene
- opplevelse av at situasjonen er så akutt og alvorlig at drastiske handlinger rettferdiggjøres som nødvendig.

Avradikalisering

Avradikalisering er en prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

Voldelig ekstremisme

Med voldelig ekstremisme menes i denne kontekst aktiviteten til personer og grupperinger som er villig til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål. Med *ekstremisme* menes her at man a) kun aksepterer egne meninger og b) mener det er legitimt å ty til vold for å få gjennomslag for sine meninger (politiske mål). Noen forstår ekstremisme som ekstreme meninger, meninger som skiller seg veldig mye fra flertallets meninger. Demokratisk sett er det imidlertid viktig å skille skarpt ved legitimering av vold.

Utenforskap og marginalisering

Erfaringer fra både internasjonalt og nasjonalt arbeid viser at en av risikofaktorene for å trekkes til radikale miljøer som aksepterer voldelige uttrykk, er «utenforskap» og marginalisering. En marginaliseringsprosess drives fremover av kompliserte mekanismer som involverer maktbalansen mellom rammebetingelser ved ulike arenaer i samfunnet, og det enkelte barn/unge. Individuell sårbarhet, samfunnsskapt hindringer og påkjenninger øker individets opplevelse av avmakt og manglende mulighet til å påvirke eget liv.

Marginalisering innebærer at noen ekskluderes, eventuelt faller helt utenfor gruppen, og dermed faller utenfor vanlig deltakelse på arenaer som de er forventet å delta på. Å motvirke marginalisering er dypst sett forankret i prinsippet om likeverdighet. Likeverdighet innebærer at alle deltar i fellesskapet ut fra sine egne forutsetninger og på egne premisser. For å få til dette må det være en viss toleranse for ulikheter på de arenaene som barn og unge befinner seg på, herunder også en romslighet for hva som anses for å være positive egenskaper, karaktertrekk eller ressurser som åpner for å virke positivt inn på fellesskapet. Fattigdom er en mulig risikofaktor for utenforskap.

**"DET ER MANGE OG SAMMENSATTE GRUNNER
TIL AT UNGE MENNESKER KOMMER INN I EN PROSESS HVOR DE GRADVIS NÆRMER
SEG VOLDELIG EKSTREMISME,
MEN OFTE HENGER DET SAMMEN MED PSYKISK SÅRBARHET, IDENTITETSKONFLIKT OG
KONSPIRASJONSTEORIER".**

Minotenk

Hatkriminalitet

Voldelig ekstremisme er hatkriminalitet. Hatkriminaliteten kan også omfatte trusler, skadeverk m.m. Oslo politidistrikt har utgitt en rapport om hatkriminalitet i 2013. Hendelsen i regjeringskvartalet og Utøya 22.7.2011 og drapet på Benjamin Hermansen på Holmlia i 2001 er de mest alvorlige eksemplene på hatkriminalitet i Norge i nyere tid.

Nettekstremisme

Nettekstremisme er radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett. Nettekstremismen består i å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett, som kan rammes av straffeloven § 135 om diskriminerende og hatefulle ytringer.

Fremmedkrigere

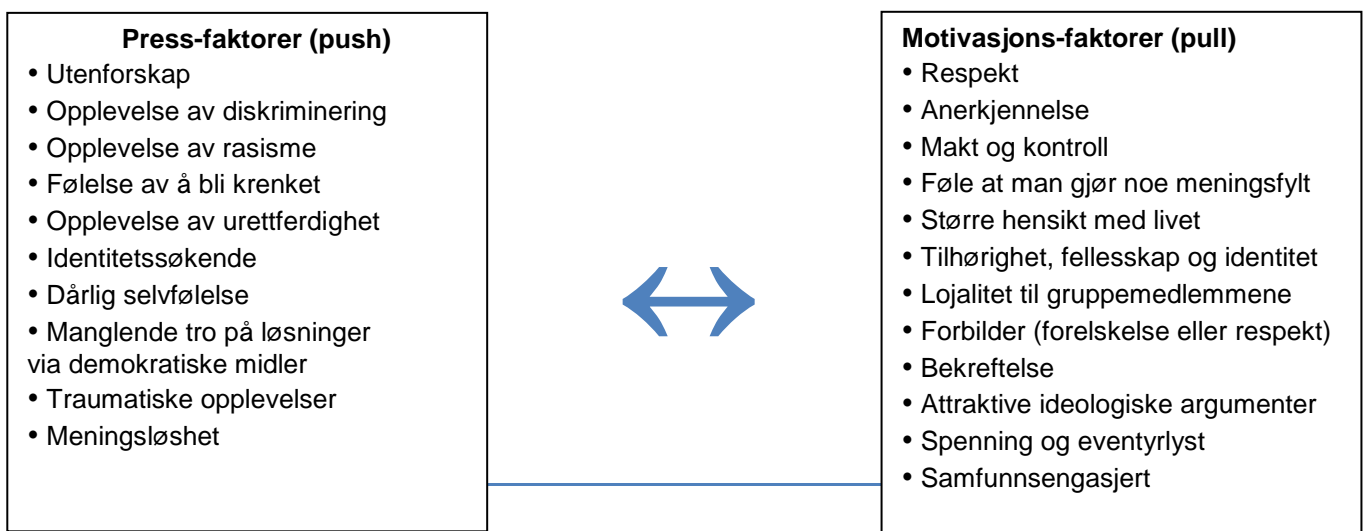
En betegnelse på en privatperson som av ideologiske eller idealistiske årsaker velger å kjempe i væpnede konflikter utenfor sitt eget land. En fremmedkriger i denne sammenhengen må ikke forveksles med en leiesoldat som inngår lønnet kontrakt. Fremmedkrigere kan være både personer som slutter opp om forhåndsdefinerte FN-registrerte terroristorganisasjoner, men kan også være personer som søker tilslutning i regulære militære systemer. Fellesnevneren er den idealistiske motivasjonen.

Veien inn i en radikaliseringsprosess

Det er mange og sammensatte årsaker til at unge mennesker kommer inn i en prosess hvor de gradvis nærmer seg voldelig ekstremisme. Ofte henger det sammen med psykisk sårbarhet, identitetskonflikt og konspirasjonsteorier.

Det kan for den enkelte handle om

- Søken om tilhørighet i en gruppe
- Behov for å følge ideologisk eller religiøs overbevisning
- Ønske om å komme vekk fra en vanskelig hverdag med opplevelse av frustrasjon, meningsløshet, lediggang, ensomhet og psykiske plager
- Søken etter spenning
- Ønske om å hjelpe en av partene i en konflikt (krigssituasjon), affeksjon og sinne på vegne av en part
-

Tiltaksoversikt

Innsatsområde 1 Samordning, samarbeid og dialog

Tiltak	Beskrivelse	Ans var
1 Nasjonal handlingsplan - oppfølging	Regjeringens Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som ble lagt frem sommeren 2014 gir kommuner og politidistriktene ansvar for å koordinere og sette i verk tiltak lokalt. Indre kommunene skal sammen med lokalt politi og Indre Østfold politistasjon koordinere og sette i verk forebygging lokalt i samarbeid med andre relevante statlige og regionale instanser.	Kommunene og lokalt politi
2 Koordinering av det forebyggende arbeidet opp mot radikaliserings og ekstremistisk vold	Kjernegruppe, bestående av radikaliseringskontakt i politiet, skoleLOS i Ungdomsteamet i Askim med videreutdanning i flerkulturell forståelse og SLT koordinator med videreutdanning i kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme. Skal avholdes månedlige møter med faglig påfyll og status på området. Gruppen bør få inn en SLT representant i tillegg til Askim.	Kommunene, Indre Østfold politistasjon og politidistrikt Øst
3 Samarbeid mellom kommune, politi og trossamfunn	Samarbeidsforumet Trygg i Askim er en dialogforening bestående av representanter fra ulike tros- og livssynssamfunn. SLT koordinator i Askim er kommunens representant. Her deltar også radikaliseringskontakt i politiet. Gruppen bør utvides med flere representanter fra de andre kommunene i Indre Østfold.	Kommune, politi og styret i Trygg i Askim
4 Politirådsmøter	Temaet radikaliserings og utenforskap skal tas opp i hvert politirådsmøte, der SLT koordinator sammen med politi behandler status på området og videreformidler ev. behov for kompetanse på området	Ledelse i politirådet
5 SLT samlinger Indre Østfold	Temaet radikaliserings og utenforskap skal opp i hvert SLT koordinerende møte og i de kvartalsvise SLT møtene for Indre kommunene	SLT og forebyggende enhet IØP

Innsatsområde 2 Trygge og inkluderende nærmiljø

Tiltak	Beskrivelse	Ans var
6 Motvirke utenforskap – motvirke mobbing, krenkelser, vold og hatkriminalitet	På kommunalt og fylkeskommunalt nivå jobbes det med å oppnå et trygt og inkluderende læringsmiljø gjennom en rekke tiltak. Skolene har sine oppgaver i å ta vare på elevene og gjøre skolen til en god mestringsarena. Kommunene driver en oppsøkende innsats opp mot sårbare ungdomsmiljøer. Det er viktig at de eksisterende samarbeidsforaene som jobber med ungdom i risikozonen har kompetanse på temaet radikalisering og voldelige ekstremisme.	Kommunene og lokalt politi
7 Håndtering og løsning av konflikter	Konfliktrådet Østfold kan benyttes aktivt i arbeidet med håndtering av konflikter. Som en uavhengig instans kan Konfliktrådet tilby møter med de involverte og legge til rette for dialog gjennom samtaler og stormøter.	Kommunene, Indre østfold politistasjon og politidistrikt Øst
8 Prioritering av tiltak som fremmer inkludering og forebygger utenforskap	Kommunene skal i sine prioriteringer og forvaltning av tiltak og tilskuddsordninger legge vekt på inkludering og forebygging av utenforskap.	Kommune, politi og styret i Trygg i Askim

Innsatsområde 3 Tett oppfølging av ekstreme personer og miljøer

Tiltak	Beskrivelse	Ans var
9 Styrke mulighetene til å forebygge når personer er over 18 år	Det må rettes et særlig fokus på å nå frem til personer som er over 18 år og som er eller står i fare for å bli radikaliseret. Offentlige tjenester har ofte færre møtepunkter med personer i denne aldersgruppen og har færre virkemidler for å gripe inn. Kommunene og politi skal gå gjennom mulige løsninger for å styrke innsatsen mot personer i denne gruppen.	Kommunene og Indre Østfold politistasjon
10 Bekymrings-, avklarings- og oppfølgingssamtale i regi av politiet	Benytte samtaleverktøy som et utgangspunkt for dialog med unge. Dette for å avklare og forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Politiet kan gjennomføre samtalen alene eller i samarbeid med personer og/eller instanser som er relevante i hvert enkelt tilfelle.	Indre Østfold politistasjon og kommunene
11 Veiledning	Kommunale tjenester og politiet tilrettelegger dialog, informasjon og veiledning overfor familier til personer som står i fare for å reise, har reist eller har kommet tilbake fra konfliktområder. Det kan benyttes foreldre- og nettverksgrupper. Det samarbeides med frivillige organisasjoner etter behov.	kommunene og Indre Østfold politistasjon
12 Mentorordning	Det bør vurderes å se på muligheter for å lage en slags mentorordning i Indre Østfold. Mentor-ordningen tilbys til personer som står i fare for å bli del av en radikaliseringsprosess, som har returnert fra irregulær krigføring i konfliktområder, individer som er en del av ekstreme nettverk og til familier der en eller flere familiemedlemmer enten er del av eller på vei inn i ekstreme grupperinger.	SLT nettverkene og Indre Østfold politistasjon

Innsatsområde 4 Informasjon og kunnskapsutvikling

Tiltak	Beskrivelse	Ans var
13 Radikalisering og voldelig ekstremisme på internett	Kommunene og Indre Østfold politistasjon vil samarbeide med Kripos, PST og andre aktuelle aktører for å øke sin kunnskap om hatkriminalitet og voldelig ekstremisme på internett og sosiale medier. Skolene har også en jobb med å skolere elever i det å ferdes trygt på nett. Med egne krefter, eksterne eller i samarbeid via de tverrfaglige teamene på skolene.	Kommunene og Indre Østfold politistasjon
14 Kurs og opplæring	Gjennom SLT-arbeidet blir det gjennomført ulike kriminalitets forebyggende seminar. RVTS Øst har også et regionalt ansvar for opplæring og kompetanse-utvikling i Østfold-regionen. Det bør være et mål at SLT koordinatorene og deres nærmeste samarbeidsaktører kurses i den digitale veilederen til RVTS (utveier.no) som er gratis.	Kommunene
15 Internopplæring for ansatte i kommunen	Det arrangeres interne fagseminarer for ansatte i kommunene der fokuset er på bekymringstegn og metodikk i forbindelse med forebyggende arbeid mot radikalisering og voldelige ekstremisme.	Kommunene og kjernegruppa/ressursgruppa

Del II – bekymringstegn og kontaktinformasjon

Mulige bekymringstegn

I en radikaliseringsprosess vil det ofte være flere motivasjonsfaktorer som gjør seg gjeldende og det vil ofte være kombinasjoner av ulike bekymringstegn. Her er det listet noen tips til mulige bekymringstegn. Listen er ikke uttømmende.

Ytringer/uttalelser	Interesser	Aktiviteter	Sosiale nettverk
- Intoleranse for andres synspunkter	- Interesser for, og søker etter ekstremistisk materiale på nett	- Opptatt av ekstremisme på internett og i sosiale medier	- Endrer nettverk og omgangskrets
- Fiendebilder – vi og dem	- Endrer utseende (klær, mm)	- Deltar på demonstrasjoner eller i sammenstøt med andre grupper	- Omgås personer og grupper som er kjent for voldelig ekstremisme
- Konspirasjonsteorier	- Symbolbruk knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner	- Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme	- Omgås grupper der det utøves trusler, vold eller annen kriminell virksomhet
- Hatretorikk	- slutter på skolen, fritidsaktiviteter, mm.	- Hatkriminalitet	- Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner
- Sympati for absolutte løsninger, som avskaffelse av demokrati - Legitimerer vold - Trusler om vold for å nå politiske mål		- Reisevirksomhet som kan føre til økt radikaliserings og kontakt med ekstremister	

Slik forholder du deg ved en bekymring

For ansatte i skoler:

Bekymring drøftes med virksomhetsleder, og med foresatte, og hvis aktuelt; med samtykke av foresatte i tverrfaglig team, eller som en kollegaveiledningscase, anonymt i tverrfaglig team.

- Ved opplevelse av sterk alvorlighetsgrad (med behov for rask avverging jfr. Straffelovens § 196 og avvergingsplikten), meldes bekymring til virksomhetsleder som umiddelbart melder til politiets radikaliseringskontakt, direkte eller via SLT koordinator i kommunen. Her kan også ressursgruppa brukes.
- Generelle spørsmål knyttet til forebygging av radikalisering kan også rettes til ovennevnte ressursgruppe

For ansatte i andre virksomheter:

Bekymring drøftes med nærmeste overordnede, fortrinnsvis virksomhetsleder. Leder melder bekymring videre – se kontaktliste. Politiet blir deretter kontaktet, ved behov.

Kontaktinformasjon:

Forebyggende team VGS Askim ved sosialfaglig rådgiver	47971335
Forebyggende team VGS Mysen	47 47 52 41
Radikaliseringskontakt Indre Østfold politistasjon	95101248

Ressursgruppa Indre Østfold

Espen Valsgård	95101248
Therese Elsness	41531263
Vegard Halvorsen	91385393

SLT koordinator Spydeberg	40433868
SLT koordinator Skiptvet	91549365
SLT koordinator Trøgstad	95150197
SLT koordinator Hobøl	45974686
SLT koordinator Eidsberg	95132760
SLT koordinator Askim	91385393

Indre Østfold Politistasjon	69815200
RVTS Øst	22586000
PST settes over fra	02800
Alarmtelefon for barn og unge	116111

Nettsiden til departementene www.radikalisering.no

Nettsiden til kompetansesenter for kriminalitetsforebygging <http://kriminalitetsforebygging.no/>